

JUSTITSMINISTERIET

Lovafdelingen

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K

Dato: 23. maj 2011
Kontor: Procesretskontoret
Sagsnr.: 2010-710-0038
Dok.: MUB41317

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 4 vedrørende forslag til lov om ægtefælleskifte m.v. (L 193), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 29. april 2011. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Line Barfoed (EL).

Lars Barfoed

/

Jens-Christian Bülow

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 4 fra Folketingets Retsudvalg vedrørende forslag til lov om ægtefælleskifte m.v. (L 193):

”Ministeren bedes redegøre nærmere for lovforslagets konsekvenser i forhold til muligheden for at få fri proces, herunder særligt i forhold til fri proces til egen advokat.”

Svar:

De gældende regler om fri proces findes i retsplejelovens kapitel 31. Som udgangspunkt gælder der samme betingelser for at opnå fri proces i skiftesager som i andre sager ved domstolene. De grundlæggende betingelser er, at ansøgeren skønnes at have rimelig grund til at føre proces og opfylder de økonomiske betingelser.

De nærmere retningslinjer for vurdering af ansøgninger om fri proces under ægtefælleskifter er beskrevet i cirkulære nr. 32 af 9. marts 1970 om fri proces under skifte efter skiftelovens kapitel VI. Det fremgår bl.a. af cirkulærets § 1, stk. 2, at der ofte vil være grundlag for at meddele fri proces til den ægtefælle, der begærer skifte afholdt, når den anden ægtefælle er i besiddelse af hele eller den væsentligste del af fællesboet, og ansøgeren ikke råder over tilstrækkelige midler til at få skifte påbegyndt og afholde de omkostninger, som er forbundet med behandlingen ved skifteretten. Efter cirkulærets § 2 bør det i forbindelse med ansøgningens forelæggelse for skifteretten søges oplyst, om der er behov for advokatbeskikkelse. Hvis dette ikke er tilfældet, begrænses bevillingen, således at den ikke omfatter advokatbeskikkelse. Den gældende ordning for fri proces i ægtefælleskiftesager er nærmere beskrevet i lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 3.9.1.

Ægtefælleskifteudvalget har i forbindelse med forslaget til en ny model for behandlingen af ægtefælleskiftesager overvejet, om den gældende ordning for fri proces passer til den foreslåede model, jf. lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 3.9.2. Lovforslaget er indholdsmæssigt i overensstemmelse med udvalgets forslag.

Efter lovforslaget vil skifteretten kunne afslå fri proces, hvis det er åbenbart, at ansøgeren ikke kan få medhold i sagen, f.eks. fordi ægtefællen kommer med anbringender eller ønsker, der er i åbenbar modstrid med gældende ret. Herudover vil det alene være spørgsmålet, om ansøgeren opfylder de økonomiske betinger for fri proces, der vil være afgørende for, om der skal meddeles fri proces.

Der skal således fremover ikke, som det er tilfældet i dag, lægges vægt på, om den anden ægtefælle er i besiddelse af hele eller den væsentligste del af fællesboet, eller om ansøgeren råder over tilstrækkelige midler til at få skifte påbegyndt og afholde de omkostninger, som er forbundet med behandlingen.

Efter gældende ret dækker fri proces i skiftesager navnlig sikkerhedsstillelse for skifteomkostninger, herunder skifteafgift og sagkyndige vurderinger, fritagelse for at betale sagsomkostninger til modparten, og, for så vidt udgifterne ikke kan dækkes af boets midler, fritagelse for betaling af vederlag til eventuel medhjælper i boet og andre udgifter ved foranstaltninger, der iværksættes med skifterettens godkendelse. Fri proces dækker endvidere advokatbeskikkelse, medmindre den fri proces undtagelsesvis begrænses, således at den ikke omfatter advokatbeskikkelse.

Fri proces i ægtefælleskiftesager vil efter forslaget omfatte fritagelse for sikkerhedsstillelse for omkostninger ved boets behandling, dvs. navnlig den retsafgift, der betales ved henvisning til bobehandler (forslag til ny § 34 b i retsafgiftsloven), og udgifter til sagkyndige vurderinger mv., fritagelse for betaling af bobehandlerens salær og fritagelse for hæftelse for statskassens krav mod den anden ægtefælle. I de undtagelsestilfælde, hvor skifteretten pålægger parten at erstatte den anden parts udgifter til advokat, jf. forslaget § 43, omfatter fri proces også fritagelse herfor. Fri proces kan endvidere i særlige tilfælde omfatte advokatbeskikkelse. Fri proces omfatter kun beskikkelse af advokat, når skifteretten beskikker en advokat efter § 23 i lov om ægtefælleskifte m.v., jf. nedenfor.

At fri proces efter forslaget vil omfatte sikkerhedsstillelse og endelig fritagelse for betaling af den pågældendes egen andel af bobehandlerens salær, men derimod kun i særlige tilfælde vil omfatte advokatbeskikkelse, skal ses i lyset af den foreslåede nye ordning for behandling af ægtefælleskiftesager.

Med lovforslaget foreslås en ny ordning for behandling af ægtefælleskiftesager, hvor så stor en del af sagsbehandlingen som muligt skal foretages af en bobehandler. Bobehandleren skal i nødvendigt omfang vejlede ægtefællerne om deres retsstilling og bistå ved praktiske spørgsmål under skiftet.

Som det fremgår af pkt. 3.2.2.1 i lovforslagets almindelige bemærkninger, er det Ægtefælleskifteudvalgets opfattelse, at mange ægtefæller efter den foreslåede ordning vil kunne skifte med bistand af en bobehandler uden selv at skulle antage egen advokat. Det gælder i sager, hvor begge ægtefæller er interesserede i at få en deling, der er rimelig i forhold til begge, og hvor begge indser, at det omkostningsmæssigt er bedst at medvirke positivt til delingen. Der er dog efter udvalgets opfattelse intet til hinder for, at en ægtefælle søger bistand hos egen advokat.

Som det endvidere fremgår af pkt. 3.1.2.3.4, er det udvalgets opfattelse, at bobehandlerens og skifterettens vejledning i almindelighed vil opfylde det behov for juridisk hjælp til at få boet delt, som det offentlige bør stille til rådighed for ægtefæller, og at der derfor sjældent vil være behov for advokatbeskikkelse for parterne. Udvalget anfører dog, at en ægtefælle i nogle sager vil have et sådant behov for rådgivning af egen advokat, at det offentlige bør bidrage til betalingen af udgifterne herved, f.eks. hvor der er tale om komplicerede forligsdrøftelser, eller hvor ægtefællen på grund af sygdom eller anden svækkelse har vanskeligt ved at overskue selv letforståelig vejledning. Udvalget finder derfor, at en ægtefælle, der ikke findes at kunne varetage sine interesser under skiftet uden brug af egen advokat, bør have mulighed for at få beskikket egen advokat. Det bør i den forbindelse alene vurderes, om ægtefællen ikke på betryggende vis vil være i stand til at indgå som en ligeværdig part i en skiftesag. Den ægtefælle, der har fået beskikket en advokat, bør imidlertid efter udvalgets opfattelse erstatte statskassens udgifter i forbindelse med beskikkelsen, medmindre ægtefællen har fri proces.

Som anført i pkt. 3.1.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger er Justitsministeriet enig i Ægtefælleskifteudvalgets synspunkter. Det følger således af forslaget til § 23 i lov om ægtefælleskifte m.v., at skifteretten efter anmodning fra en ægtefælle eller efter indstilling fra bobehandleren kan beskikke en advokat for en ægtefælle, hvis det ikke findes forsvarligt at behandle boet, uden at den pågældende har advokatbistand.

Efter gældende ret medfører fri proces i en ægtefælleskiftesag oftest, at der beskikkes en advokat for den pågældende, og at advokatens salær betales af statskassen. Efter den foreslåede model vil det imidlertid som nævnt kun være undtagelsesvis, at en ægtefælle får beskikket advokat under sagens behandling ved bobehandler. Det foreslås derfor, at fri proces som udgangspunkt bør medføre, at den pågældende får dækket sin egen andel af udgifterne til bobehandler. Derimod vil fri proces kun om-

fatte advokatbeskikkelse, således at statskassen betaler advokatens salær, når sådanne særlige grunde foreligger, at der beskikkes en advokat efter lovens § 23, jf. ovenfor.

Tilsagnet om fri proces til bobehandlerens salær bør begrænses til et bestemt antal timer, jf. pkt. 3.9.2.3 og 3.9.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger. Den fri proces bør således angå et rimeligt tidsforbrug – også set i lyset af de involverede værdier – til at få udarbejdet et bodelingsforslag. Begrænsningen i timetallet skal også ses i lyset af, at begge ægtefæller bør bidrage konstruktivt under bobehandlingen og i hvert fald ikke kunne drage fordel af eller kunne påføre modparten skade ved at træne sagen.

Skifteretten vil ud fra samme hensyn kunne begrænse antallet af timer i de tilfælde, hvor der beskikkes en advokat efter § 23, jf. ovenfor.

I sager om enkelttvister vil der som i dag kunne opnås fri proces efter de almindelige regler om fri proces i civile sager.